

PS-VIII.431.5. 2014.AKra

SPRAWOZDANIE Z KONTROLI DORAŻNEJ
przeprowadzonej
w placówce opiekuńczo – wychowawczej
Domu Dziecka ul. Szpitalna 9
69-200 Sulęcín

Działając na podstawie art. 186 pkt 3, w związku z art. 123 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 135 z późn. zm.)

Zespół kontrolny w składzie:

- Agnieszka Kraska – starszy inspektor wojewódzki Wydziału Polityki Społecznej LUW, nr upoważnienia: 269-1/2014 z dnia 8 sierpnia 2014r.- przewodnicząca zespołu;
- Elżbieta Szwonka - inspektor Wojewódzki Wydziału Polityki Społecznej LUW, nr upoważnienia: 269-2/2014 z dnia 8 sierpnia 2014r. – członek zespołu;

za zgodą Wojewody Lubuskiego przeprowadził w dniu 14 sierpnia 2014 roku kontrolę doraźną w trybie uproszczonym w placówce. Kontrolę przeprowadzono w obecności p. Anny Krawczyk – Dyrektora Domu Dziecka w Sulęcínie.

Przedmiotem kontroli było zbadanie stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych, wydanych wskutek kontroli doraźnej przeprowadzonej w 2013 roku (PS-I.431.3.7.2013.AKra), a w szczególności zagadnień przestrzegania praw dziecka w placówce.

Pismem z dnia 22 maja 2014r. ZEW/414/50-2/2014/ZA Biura Rzecznika Praw Dziecka zwrócono się do tut. Wydziału o dogłębne zbadanie sprawy przestrzegania praw dziecka w Domu Dziecka w Sulęcínie, która była przedmiotem postępowania poprzedniej kontroli doraźnej, przeprowadzonej w placówce w 2013r. W szczególności poproszono o zbadanie stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych, wydanych na skutek tamtej kontroli oraz działań placówki zmierzających do właściwego funkcjonowania Domu Dziecka w Sulęcínie, w tym zapewnienia podopiecznym właściwych warunków wychowania i opieki.

W związku z powyższym w toku kontroli zbadano sposób realizacji zaleceń, wydanych na skutek kontroli PS-I.431.3.7.2013.AKra, które dotyczyły:

- działań w kierunku udzielenia specjalistycznej pomocy wychowance

ze względu na dużą zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części sprawozdania. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 782 z późn. zm.).

- działań dyrektora w przypadku wystąpienia sygnału dotyczącego zastosowania przemocy w placówce;

- konstruowania planów pomocy wychowanków tak, aby wskazać konkretne działania zmierzające do osiągnięcia danego celu w najbliższym czasie.

Ponadto, w toku kontroli przeanalizowano regulamin wychowanków oraz pozostałe dokumenty dotyczące organizacji i funkcjonowania placówki, listy wypłat kieszonkowego, dokumentację wychowanków umieszczonych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz przeprowadzono anonimową ankietę wśród wychowanków obecnych w placówce. Termin przeprowadzania ankiety ustalono tak, aby jak najwięcej dzieci mogło wziąć w niej udział. Ponadto, w związku ze zmianą kadrową na stanowisku pracownika socjalnego, poddano analizie kwalifikacje osoby, która objęła to stanowisko. Na tej podstawie dokonano oceny zarzutów zawartych w piśmie kierowanym przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka.

(Dowód: akta kontroli str. 1-18)

Ustalenia z kontroli:

Działania w kierunku udzielenia specjalistycznej pomocy wychowance *Ze względu na dużą zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części sprawozdania. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 782 z późn. zm.).*

W toku kontroli przeanalizowano dokumentację wychowanki sporządzoną po ostatniej kontroli, tj. po dniu 01.07.2013r.

- *Ze względu na dużą zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części sprawozdania. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 782 z późn. zm.).*

(Dowód: akta kontroli str. 13-98, 194-256)

1. Działania dyrektora w przypadku wystąpienia sygnału dotyczącego zastosowania przemocy w placówce

W celu ustalenia czy w placówce pojawił się sygnał świadczący o możliwości zastosowania przemocy w toku czynności kontrolnych przeprowadzono anonimową ankietę z udziałem 11 wychowanków, obecnych w dniu kontroli w placówce. Ankieta dotyczyła przestrzegania praw dziecka, uczestniczyło w niej 7 dziewcząt i 4 chłopców w wieku od 7 do 18 lat (średnia wieku to 12,6 lat), 7 wychowanków to uczniowie szkoły podstawowej, 1 gimnazjum, 1 szkoły ponadgimnazjalnej.

Z analizy odpowiedzi wychowanków wynika, że 100% ankietowanych potwierdza, że w domu dziecka można dostać nagrody. Wśród nagród dzieci wymieniały (pytanie otwarte) owoce, lody, słodczyce, kosmetyki, zabawki sprzęt sportowy („rolki” - 1 odpowiedź), dodatkowe ubrania, podwyższone kieszonkowe, wydłużone wyjścia poza placówkę, „wyjścia z panią”,

wyjazdy, gadżety (pendrive, wieża hi-fi). Wszyscy wychowankowie (100% odpowiedzi) potwierdzają, że zasady nagradzania są sprawiedliwe.

Ankietowani potwierdzają, że w placówce funkcjonują również kary. 6 osób (w pytaniach zamkniętych) wskazało jako kary: „obieranie ziemniaków”, 2 - „zakaz odwiedzania rodziców”, 3 - „zmianę placówki na inną, np. ośrodek wychowawczy”; 3 ankietowanych wskazało „zakaz uczestniczenia w zajęciach dodatkowych (grach zabawach)”. Ponadto, dzieci w otwartych wypowiedziach wskazywały, że karami w domu dziecka są również: „siedzenie w pokoju” – 8 odpowiedzi, „zakaz wychodzenia z placówki” – 6 odpowiedzi, „zakaz korzystania z komputera” – 4 odpowiedzi, „zakaz jedzenia podwieczorku” – 3 odpowiedzi oraz po 1 odpowiedzi dla wypowiedzi: „dodatkowa godzina nauki”, „mniejsze kieszonkowe”, „zmiana ośrodka”, „dodatkowy dyżur”.

9 wychowanków uważa, że system kar stosowany w placówce jest sprawiedliwy, 2 osoby, że nie jest sprawiedliwy, 1 odpowiedź o treści: „każdy odpowiada za swoje czyny”.

Zadano wychowankom pytanie wprost „czy czasem jak ktoś coś zniszczy specjalnie to ma zmniejszane kieszonkowe?”. 10 osób odpowiedziało twierdząco, a 1 osoba „nie wiem”. Tym razem 100% ankietowanych uznało tę zasadę za sprawiedliwą.

Zapytano również dzieci o to, czy „ktoś mówi ci, że masz chodzić na lekcje religii?”. Żaden z ankietowanych nie odpowiedział twierdząco na to pytanie, 9 natomiast ankietowanych odpowiedziało, że nikt im nie każe. 2 osoby nie odpowiedziały na to pytanie.

10 dzieci odpowiedziało, że odwiedza swoich bliskich, odpowiedzi negatywnych nie było, 1 dziecko nie odpowiedziało w ogóle. 9 osób stwierdziło, że chciałoby widywać się częściej z rodzicami (2 osoby nie wskazały takich potrzeb). Dzieci wskazywały termin, kiedy ostatni raz widziały się ze swoimi rodzicami. Padały tu takie odpowiedzi jak: „dzisiaj” – 5 osób, „wczoraj” – 4 osoby, 2 tygodnie temu – 2 osoby. Większość dzieci – 7 osób, wskazało, że nigdy nie zdarzyło się, żeby za karę nie mogły odwiedzić rodziców; ale 3 osoby odpowiedziały, że była taka sytuacja.

Większość ankietowanych podała, że nie widziała ani nie słyszała, żeby komuś z wychowanków działa się krzywda w placówce (7 odpowiedzi). Natomiast 4 osoby odpowiedziały twierdząco na to pytanie opisując sytuację. Padały tu takie odpowiedzi jak: „wydarzyła się kradzież telefonu”, „bili się, szarpali”, „był zakaz wyjścia na tydzień z domu”.

Ostatnie pytanie ankiety dotyczyło tego, co wychowankowie chcieliby zmienić w placówce. Dzieci odpowiadały, że zmieniłyby godziny wyjść i powrotów do placówki, złagodziłyby kary, pomalowałyby ściany, chciałyby dostawać więcej ciuchów oraz „żeby był koń”. Kiloro dzieci wskazało że nic by nie zmieniało, że jest im dobrze „jest w porządku – jesteśmy zżyci ze sobą”.

1 dziecko odpowiedziało, że „przed Sulęcinem byłam w innej placówce – tam było zdecydowanie gorzej”.

Wyniki ankiety pokazują, że w placówce dzieci są angażowane w pomoc przy obieraniu ziemniaków i jest to przez nich postrzegane jako kara. Niektóre dzieci mają też przekonanie, że zmiana placówki na ośrodek wychowawczy jest formą karania wychowanka za niewłaściwe zachowania. Analiza umieszczania wychowanków w MOW-ach, przedstawiona w punkcie 3 nie potwierdza tego zarzutu. 2 wychowanków wskazało, że za karę nie mogło odwiedzać rodziców – to także jest niepokojącym sygnałem. Najprawdopodobniej były to incydentalne sytuacje, albo odpowiedź dziecka wynikała z niezrozumienia pytania, gdyż z ankiety wynika, że wszyscy wychowankowie odwiedzają swoich bliskich bez ograniczeń.

Ankietowani potwierdzili natomiast, że w placówce stosuje się także kary, np. w postaci pozbawiania podwieczorku, co jest bardzo niepokojącym sygnałem i może godzić w podmiotowość dziecka.

Zdaniem kontrolujących możliwe jest, że to wychowawcy przekazują taki komunikat, że są to sankcje za niewłaściwe zachowania. Niemniej jednak wyniki badania ankietowego w części potwierdzają stawiane zarzuty, dotyczące stosowania w placówce kar.

Ankieta nie potwierdziła, że w placówce dzieciom narzuca się uczestnictwo w praktykach religijnych, co wynikało z poprzedniego regulaminu wychowanka.

(Dowód: akta kontroli str. 99-122)

Ponadto, przyjęto do protokołu ustne wyjaśnienia dyrektora placówki, dotyczące zaistnienia w placówce przypadków przemocy, zarówno w relacji wychowanek – wychowanek, jak i w relacji wychowawca – wychowanek. Dyrektor placówki poinformowała, że w dniu 08.10.2013r. miał miejsce incydent,

- *Ze względu na zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części sprawozdania. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 782 z późn. zm.).*

Z analizy wynika, że każdy wychowawca uczestniczył w szkoleniach co najmniej 1 raz w roku. Szkolenia dotyczyły korygowania nieakceptowanych zachowań związanych z agresją i przemocą, profilaktyki i radzenia sobie ze stresem oraz wypaleniem zawodowym, pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi od środków psychoaktywnych, udzielania pomocy przedmedycznej, inteligencji emocjonalnej, diagnozy i pomocy psychologicznej zachowań samobójczych, uzależnień behawioralnych.

Ponadto, wychowawcy biorą udział w szkoleniach dających dodatkowe uprawnienia, np. terapia uzależnień, relaksacja. Jak wyjaśniał dyrektor, dzięki takim zabiegom każdy

wychowawca w placówce może prowadzić specjalistyczne zajęcia z wychowankami. I tak -1 osoba prowadzi zajęcia z profilaktyki uzależnień, 1 osoba z technik relaksacyjnych i sposób wyciszania emocji, 1 zajęcia kulinarne, 1 plastyczne.

(Dowód: akta kontroli str123-127)

2. Umieszczanie wychowanków w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych

W toku kontroli ustalono, że 3 wychowanków placówki przebywa w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych (MOW) - przeanalizowano dokumentację wszystkich 3 wychowanków –

- *Ze względu na dużą zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części sprawozdania. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 782 z późn. zm.).*

We wszystkich 3 przypadkach nie stwierdza się bezpodstawnego umieszczenia w MOW, nie znajduje zatem uzasadnienia zarzut dotyczący umieszczania w ośrodkach wychowawczych wychowanków za karę.

(Dowód: akta kontroli str. 128-194)

3. Ocena dokumentacji organizacyjnej placówki

Podczas kontroli poddano analizie regulamin wychowanka, posiadany przez placówkę. W wyniku analizy stwierdzono, że punkty: 10 - „uczestnictwo w zajęciach dodatkowych uzależnione jest od nas, naszego zachowania”, 11 - „w szczególnych sytuacjach (...) kontakt z domem może być ograniczony”, 14 – „w przypadkach bezmyślnego niszczenia wychowanek pokrywa koszty z własnego kieszonkowego”, a także 16 – „do czasu ukończenia gimnazjum mamy obowiązek uczęszczać na lekcje religii” i 27 – „jeżeli pełnoletni wychowanek nie przestrzega regulaminu może zostać skreślony z listy wychowanków” regulaminu mogą być krzywdzące dla wychowanków oraz naruszające ich prawa, o czym wspomniano także w piśmie Biura Rzecznika Praw Dziecka ZEW/414/50-2/2014-ZA z dnia 22.05.2014r. W związku z tym polecono dyrektorowi w trybie natychmiastowym przygotowanie projektu regulaminu wychowanka, który nie będzie zawierał zapisów, mogących łamać prawa dziecka. Dyrektor przedłożył projekt nowego regulaminu wychowanka, który został opracowany wraz z dziećmi, tworzącymi społeczność domu. Projekt tego regulaminu został pozytywnie zaopiniowany przez kontrolujących oraz z dniem 01.09.2014r. wprowadzony w życie w placówce. Nowy regulamin zawiera zapisy dotyczące praw wychowanków, m.in. do kieszonkowego, uczestnictwa w zajęciach i uroczystościach, kontaktów z rodziną. Regulamin zakłada też ograniczenia i obowiązki, dotyczące m.in. zakazu spożywania alkoholu, palenia papierosów,

dbania o porządek oraz naprawienia szkody w przypadku celowego zniszczenia. Zniknęły zapisy dotyczące uczestnictwa w praktykach religijnych, ograniczania kontaktów z rodziną lub skreślenia z listy wychowanków, o których była mowa w poprzednim dokumencie.

W toku kontroli poddano również analizie dokumentację dotyczącą przyznawania kieszonkowego. Z przedłożonych list kieszonkowego za 2014 rok (od stycznia do lipca) wynika, że kieszonkowe było płacone w kwotach od 10 zł do 68 zł miesięcznie dla każdego wychowanka. Dzieci przebywające poza placówką (wychowankowie w MOW oraz w Szpitalu w Lubiążu) miały kieszonkowe przekazywane do placówki pobytu w kwocie od 10 do 25 zł. Wysokość kieszonkowego jest ustalana w oparciu o zeszyt, w którym prowadzona jest ewidencja plusów i minusów każdego z dzieci. Każdy plus o 2 zł podwyższa kwotę kieszonkowego, a minus pomniejsza kieszonkowe o 1 zł. Szczegółowo przeanalizowano zeszyt za lipiec 2014r. – znajdowały się tam zapisy dotyczące pomocy dzieci w kuchni, wieszaniu prania, poukładaniu butów – za takie zachowania dzieci otrzymywały plusy. Były też wpisy o negatywnych zachowaniach, np. „chodzenie w butach po domu”, za które przyznano minus, które zmniejsza kieszonkowe o 1 zł. Dyrektor placówki poinformowała, że taki system sprawdza się, że dzieci są zmotywowane do pomocy innym. W opinii kontrolujących stosowanie takich narzędzi nie budzi zastrzeżeń.

W toku kontroli poddano także analizie kwalifikacje nowozatrudnionego pracownika socjalnego. Pani Milena P., posiada ukończone w lipcu 2008r. studia wyższe licencjackie na kierunku socjologia w zakresie socjologii pracy socjalnej. Zgodnie z art. 116 ust. 1 oraz art. 156 ust. 3a ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 182 ze zmianami) kwalifikacje do pełnienia funkcji pracownika socjalnego posiada osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku socjologia o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego.

- *Ze względu na zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części sprawozdania. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 782 z późn. zm.).*

(Dowód: akta kontroli str. 257-278)

4. Ocena zagadnień zawartych w piśmie kierowanym przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka

Ze względu na dużą zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części sprawozdania. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 782 z późn. zm.).

Placówka ponadto wyeliminowała z regulaminu wychowanka zapisy, mogące wskazywać na łamanie praw dziecka.

W związku z powyższym, w wyniku analizy dokonanej podczas kontroli uznaje się, że zalecenia wydane w wyniku poprzedniej kontroli doraźnej przeprowadzonej w 2013 roku (PS-I.431.3.7.2013.AKra), zostały zrealizowane częściowo i tak:

- działania w kierunku udzielenia specjalistycznej pomocy wychowance były podejmowane, jednak nie przyniosły pożądanych rezultatów;
- działania dyrektora w przypadku wystąpienia sygnału dotyczącego zastosowania przemocy w placówce zostały zrealizowane zgodnie z zaleceniem;
- konstruowanie planów pomocy wychowanków tak, aby wskazać konkretne działania zmierzające do osiągnięcia danego celu w najbliższym czasie – zalecenie zostało zrealizowane, jednak w związku z brakiem rezultatów zaplanowanych działań, uznaje się, że zalecenie zostało zrealizowane częściowo.

Mając na uwadze powyższe, w trybie art. 125 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zalecam:(zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 25 lipca 2014r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych ustaw -Dz. U. z 2014r., poz. 1188 - do postępowań z nadzoru wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe)

1. Kontynuować działania nastawione na udzielanie specjalistycznej pomocy wychowance, w tym planować pracę z wychowanką tak, aby osiągnąć pożądany rezultat. Konieczne etapowe monitorowanie efektów podejmowanych działań i analiza przyczyn braku ich realizacji.
2. Wzmoczyć oddziaływania specjalistyczne kierowane do wychowanków, tak aby pomocy udzielać tuż po incydentach zagrażających życiu oraz regularnie, bez dłuższych przerw.
3. Wyeliminować wśród dzieci poczucie, że za karę nie można odwiedzać rodziców, a pomoc w pracach domowych, ograniczanie przywilejów lub zmiana placówki to kary za niewłaściwe zachowania. Wyeliminować stosowanie kar w postaci ograniczania podwieczorku.
4. Zatrudnić na stanowisku pracownika socjalnego osobę z wymaganymi kwalifikacjami.

Pisemnej informacji o sposobie realizacji zaleceń oczekuję w terminie 30 dni od otrzymania niniejszego sprawozdania z kontroli.

Na tym kontrolę zakończono.

Dokonano wpisu do książki kontroli.

Pouczenie

Jednostka kontrolowana może w terminie 3 dni od dnia otrzymania sprawozdania przedstawić do niego swoje stanowisko.

Sprawozdanie sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano jednostce kontrolowanej;
- egzemplarz nr 2 wraz z załącznikami pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW.

Kierownik komórki ds. kontroli:

Z up. **WOJEWODY LUBUSKIEGO**
Katarzyna Jankowiak
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej

Kontrolujący:

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Wspierania Rodziny
i Systemu Pieczy Zastępczej
w Wydziale Polityki Społecznej
Agnieszka Kraska

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Wspierania Rodziny
i Systemu Pieczy Zastępczej
w Wydziale Polityki Społecznej
Elżbieta Szwonka